

Ohjeistus lääkäreille Helsingin SAP- ja SAS-toiminnasta

10.09.2012

Merja Iso-Aho,

kotihoiton ylilääkäri &

Riina Lilja, SAS-prosessin omistaja

SAP-SAS, mitä se on?

- **SAP** (Selvitys, Arviointi , Palveluohjaus) tarkoittaa asiakkaan/potilaan tilanteen moniammatillista **selvittelyä keinoista, joilla kotona asumista voidaan paremmin tukea** (tehostettu lääketieteellinen hoito ja sairaanhoito, lisätty hoiva, kuntoutus , erilaiset sosiaalityön tukitoimet) niiden toteutusta ja vaikutuksen seuranta **ja mahdollisesti lopulta kunnallisen ympärivuorokautisen hoitopaikan hakemista**, jolloin tehdään **SAS** (Selvitys, Arviointi ja Sijoitus) -**ehdotus SAS-työparin hoitotasoratkaisua ja sosiaalitoimen sen pohjalta tekemää sijoituspäätöstä varten**

SAS-arvion osa-alueet

- SAS-arviossa on kolme päänäkökulmaa, joita SAS-hoitotasoratkaisua tehtäessä tarkastellaan:
 1. **diagnostiikka, hoito ja kuntoutus** - edellytetään, että on tehty perusteelliset terveydentilan selvitykset ja kuntoutustoimenpiteet ja että terveydentila on vakaa
 2. **hoitoisuus** - käytössä mm. RAVA-mittari
 3. **arjen sujuminen ja palvelujen käyttö** – avohoidon tukitoimet ovat ensisijaiset

Lääkärin tehtävät SAP-prosessissa

- kuunnella omalta osaltaan potilaan näkökantoja
- olla lääketieteellinen asiantuntija, jolla täytyy olla tietoa myös potilaan elämäntilanteesta, hoidon ja hoivan määrästä ja ongelmista (sosiaalityöntekijän, terveydenhoitajan/sairaanhoitajan selvitys)
- hänellä on oltava riittävästi aikaa perehtyä potilaan kokonaistilanteeseen ja katsoa, että toimintakykyyn merkittävästi vaikuttavat sairaudet on diagnosoitu ja hoidettu sekä kuntoutusmahdollisuudet käytetty
- ottaa kantaa siihen, voiko potilas itse toimia hakijana vai käynnistävätkö SAP-prosessin viranomaiset tai henkilöön kohdistuvien asioiden edunvalvojaksi määrätty (harvoin)

Kun lääkäriltä pyydetään SAP-arviota ja lääkärinlausuntoa

- ohjataan potilas ensin olemaan yhteydessä alueen sosiaalityöntekijään ja pyytämään sosiaalihuoltolain mukaista palvelutarpeen arviointia
- ennen lääkärin vastaanottoa lääkärin on saatava sosiaalityöntekijän tekemä kirjallinen selvitys arvion tuloksista, MMSE- ja RAVA-tulokset
- harkintansa mukaan sosiaalityöntekijä pyytää omalle arviokäynnilleen mukaan kotihoidon terveyden- tai sairaanhoitajan

Muu kuin kotihoidon lääkäri voi tehdä SAP-lausunnon

- niille potilailleen, jotka eivät ole Helsingin kotihoidon asiakkaina ja joiden terveys ja toimintakyky tuntuu riittävän omassa kodissa asumiseen, mutta **jotka ehdottomasti haluavat hakea kunnallista palveluasumispaikkaa**
- samoin niille **yksityisiin palvelutaloihin sosiaalitoimen palveluseteliä hakeville**, jotka eivät ole kotihoidon hoitajien asiakkaita

SAS-hakemuksen täyttäminen

- hakemuslomake löytyy osoitteesta
<http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/Vanhusten+palvelut/lomakkeet>
-> Arvio ympärivuorokautisen hoidon tarpeesta, yli 65-vuotiaat
- myös hakemuslomakkeella on ohjeet täyttämisestä
- lääkäri kirjaa lomakkeen 1-sivulle kannanoton asiakkaan kyvystä hakea palvelua (eli ymmärtääkö asiakas hakemisen merkityksen vai ei) ja vahvistaa kannanottonsa allekirjoituksellaan
- lääkärin nimi ja puhelinnumero kirjataan myös lomakkeen 2-sivulle

Varsinaiseen lääkärinlausuntoon kirjataan

- lyhyt yhteenveto potilaan hoitopaikkatarpeeseen johtaneista sairauksista (milloin todettu, missä hoidettu ja millä tuloksella, miten kuntoutettu, mitä tuloksia saavutettu, nykylääkitys)
- lisäksi lääkäri perustelee siinä, miksi hänen arvionsa mukaan asiakkaan toimintakyky ei enää parane ja miksi kuntoutumisessa saavutettu toimintakyky edellyttää ympärivuorokautista hoitoa
- jos lääkäri on ottanut kantaa, ettei asiakas ymmärrä hakemisen merkitystä, lääkärinlausunnosta tulee ilmetä perustelut kannanotolle
- lausuntoteksti **tulostetaan hakemuslomakkeen liitteeksi**

Sosiaalityöntekijä vie asiaa eteenpäin

- sosiaalityöntekijä voi konsultoida selvityksen tuloksista vielä kotihoidon SAP-ryhmää tai toimittaa hakemuksen kaikkine lausuntoineen suoraan eteenpäin SAS-työparille, joka tekee asiantuntijoiden hoitotasoratkaisun (koti, ympärivuorokautinen hoito tai jatkokuntoutus)
- SAS-työpari voi pyytää myös täydennyksiä, lisäselvityksiä sosiaalityöntekijän kautta esim. lääkäriltä
- sosiaalityöntekijä seuraa prosessia ja tiedottaa prosessin vaiheista asiakkaalle ja/tai omaiselle sekä vastaa kysymyksiin
- kun hoitotasoratkaisu on tehty, sosiaalitoimessa tehdään asiakkaalle virallinen päätös, johon asiakas voi halutessaan hakea muutosta

Vapaamuotoinen lääkärinlausunto yksityiseen palvelutaloon itse maksavana hakeutuville

- kun potilas haluaa hakea itselleen yksityistä palvelutalopaikkaa ilman, että hakee sosiaaliviraston myöntämää palveluseteliä, riittää tavallinen vapaamuotoinen lääkärinlausunto tai lääkärin muu selvitys terveydentilasta
- sosiaalityöntekijän mukana oloa ei tarvita, mutta mielellään kannustetaan keskustelemaan sosiaalityöntekijän kanssa erilaisista vaihtoehdoista ennen lopullista päätöstä
- on tärkeää, että myös tällöin lääkäri kannustaa potilasta itsenäistä selviytymistä vaikeuttavien sairauksien hyvään hoitoon ja toimintakykyä ylläpitävään kuntoutukseen